

Psykiskt, fysiskt och sexuellt våld

En fråga om hälsa, liv och död!

Gävleborg 2021-10-01

Erfarenheter från NNS och Samordningsförbundens arbete inom ett regeringsuppdrag 2019-2021

Anita Kruse - Sakkunnig inom våldsområdet med regeringsuppdrag för NNS

Mobil 0703-751978 E-post anita.kruse@gmail.com

Barnen är oftast de som är mest utsatta när det förekommer krig i ett land som tex Afghanistan.

Samma sak gäller när det förekommer psykiskt, fysiskt och sexuellt våld mellan närstående i en familj. Det fungerar som ett krig inom familjens fyra väggar.

Barnen är oftast de som är mest utsatta och det får långtgående hälsokonsekvenser för barnen både i det korta som i det längre perspektivet som vuxna.

Våldets omfattande hälsopåverkan på barn och ungdomar

Hur påverkas den psykiska och fysiska hälsan av att se/höra eller utsättas för ett direkt psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld under sin uppväxt?

REGERINGSUPPDRAGET – ÖKA UPPTÄCKTEN AV VÅLD 2019-2021

Att utsätta ett barn för att se och höra olika former av våld mellan närstående är en allvarlig form av barnmisshandel.

4 av 10 deltagare inom Samordningsförbundens verksamheter har den erfarenheten enligt den senaste studien som bygger på 752 besvarade frågeformulär om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.

Barnfridsbrottet har antagits av Riksdagen och är inskrivet i Brottsbalken och gäller från den 1/7 2021.

Nu är önskemålet att rutinmässiga frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld kommer att införas inom både skolornas elevhälsovård som inom olika myndigheters ordinarie verksamheter.

Varför?

För att kunna göra tidiga upptäckter av våld och därmed kunna sätta in tidiga insatser och därmed stoppa våldsspiraler.

Att ställa rutinmässiga frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld är framförallt kunskapshöjande och folkhälsofrämjande för individen samt en brotts- och våldsförebyggande insats för alla barn och ungdomar i samhället.

Det är en social investering och ett kraftfullt förebyggande arbete mot ett utanförskap i samhället.

Fakta om starka samband som få talar om och som få frågar om – men som existerar i en mycket hög omfattning.

Det föreligger ett mycket starkt samband mellan att under sin uppväxt ha sett och hört våld mot någon närstående eller annan viktig vuxen

och

Att som barn, ungdom och vuxen utsätts för ett direkt psykiskt, fysiskt och sexuellt våld både före och efter 18 års ålder.

En del av dessa kommer även att utöva samma våld mot andra.

***Källa:** VKV- Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer – Rapporten - Nu har vi kommit över tröskeln och WHO.*

För barn som utsätts för direkt våld eller ser och hör våld från den ena föräldern mot den andra föräldern får det stora konsekvenser.

- **Psykologiska, fysiologiska och sociala konsekvenser.**
- **Barn som upplever våld mot sin förälder eller omsorgsperson riskerar att utveckla en allvarlig och långvarig psykisk ohälsa, som depressivitet, ångest, PTSD, självdestruktivitet, aggressivitet, svårigheter i umgänget med andra barn samt koncentrationssvårigheter och svårigheter i skolan.**
- **Barnen kan också drabbas av hälsoproblem som astma, eksem, magont, förstoppning, sömnsvårigheter, huvudvärk och ätstörningar.**

Källa: Socialstyrelsens dödsfallsutredningar 2016-2017

NNS statistik utgår från 752 personers första besvarade frågeformulär om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.

FOV – validerade och definierade sju frågor om våld från NNS – Nationella Nätverket för Samordningsförbundets och 13 förbunds operativa och strukturella arbete om våld inom aktuellt regeringsuppdrag vid 9 län och 107 kommuner.

Nu har ytterligare Samordningsförbund anslutit sig och regeringsuppdraget omfattar för närvarande 30 Samordningsförbund i 13 län samt 120 kommuner.

Den nya statistiken utgår från de som har uppgivit att de HAR alternativt INTE HAR sett och hört en närstående bli utsatt för våld enligt definierade frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld. De svaren redovisas i en kombination med svar på andra frågor om våld för att tydliggöra olika samband.

Fråga 6. Har du under din uppväxt sett eller hört en närstående bli utsatt för våld enligt frågorna 1-4? Ja Nej

Fråga 1. Har du blivit hotad, kontrollerad, förnedrad, trakasserad eller liknande av en närstående?

Fråga 2. Har du blivit slagen, sparkad, knuffad eller skadad på något annat sätt av en närstående?

Fråga 3. Har du känt press att mot din vilja delta i eller se på sexuella handlingar av en närstående?

Fråga 4. Har du varit utsatt för verbala, psykiska och/eller fysiska sexuella kränkningar av en närstående?

Av **752** tillfrågade kvinnor och män i åldern 16 - 67 år svarar totalt **277** personer (**37%**) varav 182 kvinnor (**38 %**) och 95 män (**35%**) **JA**

att de under sin uppväxt har sett eller hört en närstående bli utsatt för våld enligt definitioner under fråga 1-4 som anges i frågeformuläret.

77% av deltagarna totalt som har svarat **JA** på fråga 6 har även svarat **JA** på någon/några av frågorna 1 – 4 om en egen erfarenhet av att utsättas för ett psykiskt, fysiskt och sexuellt våld av en närstående.

39% av deltagarna totalt som har svarat **NEJ** på fråga 6 har även svarat **JA** på någon/några av frågorna 1 – 4 om en egen erfarenhet av att utsättas för ett psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.

Svaren på fråga 6 i en kombination med **JA-svar** på någon eller några av frågorna 1-4.

Det är dubbelt så vanligt för aktuell målgrupp att utsättas för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld av en närstående om de under sin uppväxt har sett eller hört en närstående bli utsatta för samma våld.

Frågor 1 - 4

Fråga 1. Har du blivit hotad, kontrollerad, förnedrad, trakasserad eller liknande av en närstående?

Fråga 2. Har du blivit slagen, sparkad, knuffad eller skadad på något annat sätt av en närstående?

Fråga 3. Har du känt press att mot din vilja delta i eller se på sexuella handlingar av en närstående?

Fråga 4. Har du varit utsatt för verbala, psykiska och/eller fysiska sexuella kränkningar av en närstående?

Fråga 1. Har du blivit hotad, kontrollerad, förnedrad, trakasserad eller liknande av en närstående? (Psykiskt våld)

71% av deltagarna totalt, 77% KVINNOR och 55% MÄN som har svarat JA på fråga 6 har även svarat JA på fråga 1.

32% av deltagarna totalt, 41% KVINNOR och 16% MÄN som har svarat NEJ på fråga 6 har även svarat JA på fråga 1.

Fråga 2. Har du blivit slagen, sparkad, knuffad eller skadad på något annat sätt av en närstående? (Fysiskt våld)

59% av deltagarna totalt, 64% KVINNOR och 51% MÄN som har svarat JA på fråga 6 har även svarat JA på fråga 2.

25% av deltagarna totalt, 32% KVINNOR och 15% MÄN som har svarat NEJ på fråga 6 har även svarat JA på fråga 2.

Fråga 3. Har du känt press att mot din vilja delta i eller se på sexuella handlingar av en närstående? (Sexuellt våld)

33% av deltagarna totalt, 43% KVINNOR och 12% MÄN som har svarat JA på fråga 6 har även svarat JA på fråga 3.

13% av deltagarna totalt, 19% KVINNOR och 3% MÄN som har svarat NEJ på fråga 6 har även svarat JA på fråga 3.

Fråga 4. Har du varit utsatt för verbala, psykiska och/eller fysiska sexuella kränkningar av en närstående? (Sexuella kränkningar)

51% av deltagarna totalt, 62% KVINNOR och 31% MÄN som har svarat JA på fråga 6 har även svarat JA på fråga 4.

21% av deltagarna totalt, 29% KVINNOR och 8% MÄN som har svarat NEJ på fråga 6 har även svarat JA på fråga 4.

Svaren på fråga 6 i en kombination med svaren på fråga 5

Fråga 5. Har du blivit utsatt för våld enligt fråga 1 - 4 av någon annan person än någon närstående? Ja eller Nej

Det är dubbelt så vanligt för aktuell målgrupp att utsättas för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld av någon annan person än en närstående om de under sin uppväxt har sett eller hört närstående bli utsatt för samma våld.

Fråga 5. Har du blivit utsatt för våld enligt fråga 1 - 4 av någon annan person än någon närstående? Ja eller Nej

63% av deltagarna TOTALT, 62% KVINNOR och 66% MÄN som har svarat JA på fråga 6 har även svarat JA på fråga 5.

33% av deltagarna TOTALT, 30% KVINNOR och 37% MÄN som har svarat NEJ på fråga 6 har även svarat JA på fråga 5.

Hur kan tidigare erfarenheter av våld påverka möjligheterna till att kunna arbeta eller studera?

Vilka erfarenheter har Samordningsförbunden fått efter att rutinmässigt ha använt ett validerat frågeformulär med definierade frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld under snart 2 års tid?

Ett starkt samband existerar mellan tidigare erfarenheter av våld och en psykisk och fysisk ohälsa som både uppträder här och nu samt som ofta kan stanna kvar under en längre tid av flera år.

Både unga som äldre deltagare är positiva till att få frågor om våld och säger:

- Varför har vi inte fått svara på sådana här frågor om våld tidigare?**
- Varför har vi inte fått lära oss om våld i skolan?**

Erfarenheter från regeringsuppdraget att öka upptäckten av våld

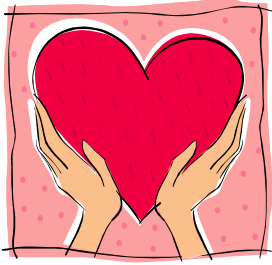
Erfarenheterna från de Samordningsförbund som har använt frågeformuläret under 1,5 år är att de har tidigare missat en stor pusselbit som är våld när de har planerat adekvata och sammansatta rehab planer på individnivå för sina målgrupper.

Det är **samma erfarenheter** som gjordes från hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvård när de började att använda det aktuella frågeformuläret om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld till sina patienter.

Erfarenheter från regeringsuppdraget att öka upptäckten av våld

Det finns inget av de Samordningsförbund som rutinmässigt har börjat att använda sig av aktuellt frågeformulär om våld, som en del i deras kartläggning av nya deltagare, som vill sluta använda sig av denna metod eller som har hoppat av.

Både de som svarar på frågorna och de som använder frågeformuläret är positiva till att frågor om våld ställs då båda parter får en ny kunskap som skapar förståelse och som ökar möjligheterna till en förändring.

VAD KAN VI GÖRA?

**VACCINERA BARN OCH UNGDOMAR
MOT VÅLD I SKOLAN VARJE ÅR**

**ELEVHÄLSOVÅRDEN KAN
GENOMFÖRA ENKÄTER MED VALIDERADE FRÅGOR OM VÅLD**

**MYNDIGHETERNA SKOLA, SOCIALTJÄNST, HÄLSO- OCH
SJUKVÅRD, POLIS OCH ÅKLAGARE KAN SAMARBETA
OPERATIVT TILLSAMMANS MED CIVILSAMHÄLLET**

Att rutinmässigt använda ett validerat frågeformulär med 7 definierade frågor om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld

**Källa : VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld
i nära relationer**

Först står det en förklaring i frågeformuläret varför deltagarna ska svara på frågor om våld.

- Våld påverkar hur du mår både psykiskt och fysiskt. Därför ställer vi frågor om våld.**
- Våld mellan vuxna i familjen påverkar även den psykiska och fysiska hälsan för barn och ungdomar negativt.**
- Det finns hjälp att få om du är eller har varit utsatt för våld och/eller har sett och hört våld mot en närstående under din uppväxt.**
- Det finns även hjälp att få om du har utsatt någon annan för våld.**
- Med närstående menar vi partner, familjemedlem eller släkting**

Ytterligare information om NNS och Samordningsförbundens projekt finns på webben

www.nnsfinsam.se/stoppavaldet

www.nnsfinsam.se/stoppavaldetunga

Tack till er alla som deltog idag!

Tack för att jag fick föreläsa i Gävleborg!

**Ni hittar presentationen på NNS hemsida
www.nnsfinsam.se/stoppavaldet**

**Anita Kruse, sakkunnig inom våldsområdet med regeringsuppdrag för NNS –
Nationella Nätverket för Samordningsförbund**

anita.kruse@gmail.com

Mobil 0703-751978

